

Durant la dictadura de Primo de Rivera, entre el setembre del 1923 i el gener del 1930, i a recer dels moviments de recuperació cultural a Catalunya, un grup d'il·lustres mallorquins començaren a imaginar la possibilitat de fer quelcom per inserir l'illa en el corrent català de recuperació identitària i cultural.

Aquest grup d'intel·lectuals mallorquins, originàriament a l'entorn de Francesc Vidal Burdils, donaren vida el 1928 a una aventura que semblava quasi impossible que arribàs a bon port. Una revista mallorquinista, sense concessions al populisme, amb col·laboracions plurals i amb vocació decidida de ser una eina que ajudàs a modernitzar políticament, socialment i culturalment Mallorca. El nom triat fou *La Nostra Terra*, acompanyat del subtítol *Revista mensual de Literatura, Art i Ciències*.

Segons que explica la Gran Enciclopèdia de Mallorca, "sense ser una publicació política, defensà sempre un autonomisme nacionalista, tot partint del supòsit que cada illa balear, amb la pròpia personalitat, integrava la nació catalana. *La Nostra Terra* es convertí en l'exponent de l'ideari i de l'estètica noucentista i fou considerada portaveu de l'Escola Mallorquina". L'Escola Mallorquina és el corrent intel·lectual format per un grup de poetes illencs que, a començament del segle XX, donà una forta embranzida al català, mitjançant una poesia vinculada als clàssics grecs i llatins i a la tradició illenca; aquest grup acceptava el mestratge referencial de Miquel Costa i Llobera i de Joan Alcover i Maspons. Entre els autors de l'Escola Mallorquina hi ha: Llorenç Riber i Campins, Miquel dels Sants Oliver, Miquel Ferrà i Juan, Maria Antònia Salvà i Ripoll, Guillem Colom i Ferrà, Miquel Forteza i Pinya, Joan Pons i Marquès, Miquel Colom i Mateu, Miquel Gayà i Sitjar, etc.

La Nostra Terra naixia el juny del 1928. L'aventura fou un èxit, en el sentit que aconseguí de sortir cada mes al carrer, durant vuit anys. La interrupció de l'edició, paral·lela a la interrupció de tantes il·lusions, esperances i realitats, fou deguda a l'aixecament militar franquista contra la legalitat republicana, el juliol del 1936.

Durant més de set dècades, *La Nostra Terra* va romandre a arxius i biblioteques, com a material d'investigació per

Acte de presentació de *La Nostra Terra*. D'esquerra a dreta, Andreu Ramis, de "Sa Nostra"; Bartomeu Mestre, autor de l'estudi preliminar; Sebastià Serra, president de l'Institut d'Estudis Baleàrics; i Gracià Sánchez, d'El Gall Editor.

Reneix 'La Nostra Terra'

L'Institut d'Estudis Baleàrics edita en facsímil la col·lecció de l'emblemàtica revista mallorquina.

a historiadors, filòlegs i estudiosos en general del passat cultural mallorquí. Però, malgrat la importància qualitativa que tingué en la seva època, mai no havia estat objecte d'un merescut homenatge. Ni la revista ni els homes que la feren possible. Un oblit injust que ara s'ha acabat.

La recuperació. L'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB), en col·laboració amb la Caixa d'Estalvis de Balears "Sa Nostra" i El Gall Editor, ha fet possible la recuperació de *La Nostra Terra*. El IEB és l'entitat dependent del Govern de les Illes Balears per a la projecció de la cultura balear a l'exterior. En aquesta

missió, coincideix a les Balears amb l'Institut Ramon Llull (IRL) en el qual participa el govern illenc juntament amb el de Catalunya. D'acord amb la seva naturalesa, el IEB té previst de presentar fora de les Illes la recuperació de *La Nostra Terra*. Ben aviat es presentarà tant a Barcelona com a València.

El president del IEB, Sebastià Serra i Busquets, valora l'edició facsímil de *La Nostra Terra* "com un honor que ens permet de posar a l'abast dels ciutadans de les Illes una revista que té una especial significació pel seu contingut, la seva estètica i la seva importància històrica. Per això el IEB farà possible que un exemplar de la revista sigui a les prestatgeries

de totes les biblioteques públiques de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera que ho desitgin".

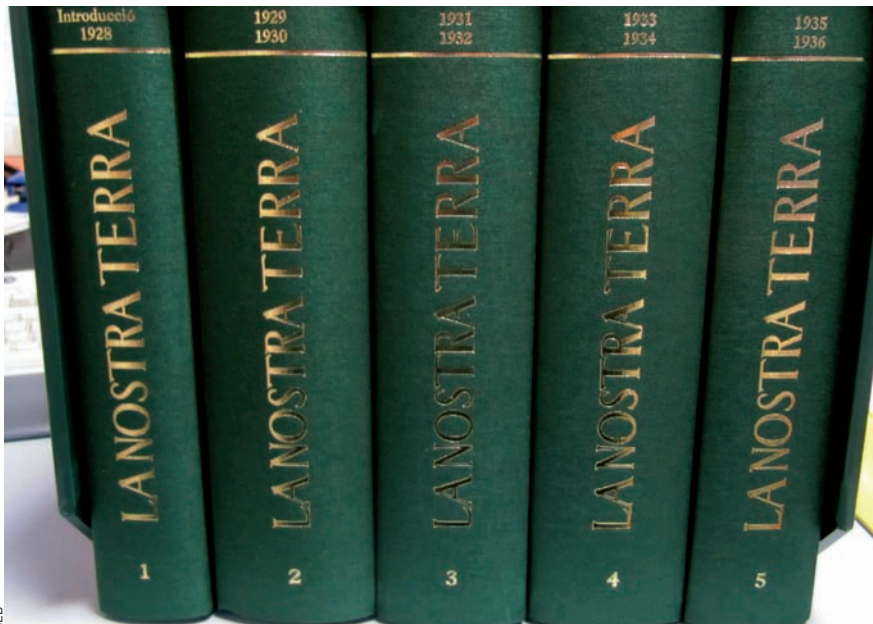
D'una altra banda, Miquel Duran, doctor i catedràtic d'història contemporània de la Universitat de les Illes Balears, explica al pròleg de l'estudi preliminar –publicat juntament amb l'edició facsímil– que "aquesta publicació, que es definí en el moment de la seva creació com a 'de literatura, art i ciències', abraça més temàtiques, com són ara l'economia, la història o la crítica musical, ampliant la seva estricta definició i adquirint un caire interdisciplinari". Per a Duran, *La Nostra Terra* significa "l'aposta per uns projectes modernitza-

dors i de canvi de la nostra societat. La seva gent obeeix a ideologies polítiques i mentalitats ben diferents, però compartia les ànsies de treballar a favor de la llengua i la cultura pròpies; és ben segur que per això esdevé una important plataforma intel·lectual i una referència per a la seva societat".

El doctor Pere Rosselló Bover, catedràtic de literatura de la Universitat de les Illes Balears, escriu també al pròleg de l'edició que "el projecte de *La Nostra Terra*, com el de la *Revista de Catalunya*, que Antoni Rovira i Virgili havia fundat, pretenia ser una eina de modernització i d'europèitziació de la societat mallorquina concebuda des d'una visió essencialment noucentista. Es tractava d'anar culturalitzant i, alhora, catalanitzant determinats sectors professionals i socials, els quals, tot i haver accedit sovint a estudis superiors o universitaris, encara no havien descobert que en català també es podia parlar de tot. *La Nostra Terra* era, per tant, un intent de mostrar que la cultura catalana és una cultura oberta, no interessada exclusivament pel nostre petit país, sinó per tot el que es produeix arreu del món, però sense renunciar a les arrels ni a la pròpia identitat".

L'estudi preliminar. Bartomeu Mestre i Sureda, escriptor, activista cultural, columnista de premsa i investigador del passat, és qui signa l'estudi preliminar de l'edició facsímil. Són 124 pàgines que ajuden a entendre el significat i la importància de *La Nostra Terra*, com també la necessitat de vindicar-la avui com a herència d'un passat el desenvolupament del qual fou interromput per la força de les armes rebels franquistes.

Només un tast d'allò que publica Mestre permet d'entendre la importància de la revista: "*La Nostra Terra* constitueix una publicació d'alt nivell intel·lectual, prou reconeguda i valorada per les persones que l'han estudiada i analitzada. Josep Maria Llompart escriu: 'La Nostra Terra era una publicació excel·lent i, si tenim presents les circumstàncies de temps i de lloc on va néixer, podem qualificar-la d'exemplar.' Josep Massot i Muntaner assenyala que 'estava destinada a esdevenir la publicació periòdica més interessant de tots els temps a Mallorca', i afegeix: '*La Nostra Terra*, que fou suspesa el 1936, és la revista literària més important publicada fins

Volums de *La Nostra Terra*, editada per l'Institut d'Estudis Balearics i El Gall Editor, amb col·laboració de "Sa Nostra".

ara a Mallorca.' Gori Mir afirma: '*La Nostra Terra* és la publicació periòdica més important de les editades a Mallorca fins a l'any 1936.' Aquests tres referents, Llopart, Massot i Mir, són prou emblemàtics per resumir la consideració que mereix la revista i a conveniència de l'actual edició, perquè, malgrat aquest reconeixement tan clar, hi ha una manifesta ignorància sobre la publicació.'

Per a Mestre és important de tenir present que "la mort de la revista (el 1936) és conseqüència directa de la guerra i ho és [...] no pel vessant ideològic, clarament conservador i cristià, sinó per la defensa de la llengua i cultura catalanes, objecte de persecució sistemàtica i contumaç que va patir al llarg de, pràcticament, tota la seva història".

La Nostra Terra neix a la Mallorca de final dels anys 20 del segle passat dins un context social i cultural marcat per l'incipient impuls regionalista i nacionalista. L'any 1923 es funda l'Associació per la Cultura de Mallorca que tenia per objectiu el redreçament de la llengua, la cultura i la identitat. Segons que escriu Mestre, "des de la creació de *La Nostra Terra*, l'Associació va convertir la revista, a partir de 1930, en el seu òrgan de difusió i, l'any següent, poc després de la proclamació de la Segona República Espanyola, l'Associació va liderar l'elaboració de l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia

que no arribà a reeixir". Tant a l'associació com a la revista, "convivien dos nuclis ideològicament divergents que només estaven units per la defensa de la llengua, la cultura i la identitat. Aquesta diferència, en termes generals, es feia molt evident entre els qui conreaven el món de les Lletres i els qui treballaven les Ciències. Entre els primers, [...] hi havia Guillem Colom, Miquel Ferrà i Joan Pons i Marquès, entre d'altres escriptors de signe conservador i cristià. En canvi, els científics eren més apropats a les esquerres –alguns d'ells també al laïcisme–, i tenien cura de les activitats divulgatives [...]: Emili Darder, Andreu Crespí, Mateu Oliver Capó o Pere Oliver i Domenge..."

La riquesa plural de *La Nostra Terra* es palesa amb la nòmina de col·laboradors que hi passaren. Devora d'un nodrit grup de periodistes, hi ha una àmplia "diversitat [...] que brinda una perspectiva il·lustradora de l'interès general que va representar la revista. Metges, apotecaris, manescals, enginyers, arquitectes, geòlegs i d'altres científics comparteixen espai amb advocats, historiadors i altres llicenciats en lletres, a més de poetes i narradors. Quantitativament, hem de parlar de 141 noms que podem qualificar de col·laboradors directes, a més de 14 il·lustradors, 20 autors incorporats *post mortem*, 72 persones traduïdes d'altres llengües i una relació de 51 sigles –en molts casos inicials dels

autors. [...] Es pot assegurar que, com a mínim, hi ha 243 signatures distintes. Un nòmina prou considerable".

Pel que fa a la ideologia que projecta *La Nostra Terra*, Mestre assegura que, "si bé des d'un observatori elitista i amb un alt nivell d'il·lustració", els qui feien la revista "tenien l'objectiu de propagar i enaltir la cultura i la llengua amb la creença, un tant simplista, que era el camí correcte per desvetllar el poble i fomentar un sentiment de pertinença nacional. Rere d'aquest compromís de divulgació cultural, els dos trets que més caracteritzen la línia editorial i, en general, l'ideari dels col·laboradors habituals més representatius varen ser el catalanisme i, de forma molt més subtil, el cristianisme. Dos conceptes independents que, quan entren en conflicte, prevaldrà el segon per damunt del primer".

El catalanisme de la publicació no és, a parer de Mestre, merament cultural sinó també polític: "En línies generals es pot dir que, en l'aspecte de concepció nacional, *La Nostra Terra* es mostra sempre propera a les tesis de Gabriel Alomar. [...] La revista propugnava l'acostament progressiu de Catalunya i Mallorca per enfortir-se mútuament i prosperar agermanades. Aquesta voluntat d'apropament es veu amb el tractament dedicat a l'intent de promoure l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. En constatar que Menorca no s'hi afegia, perquè considerava millor d'afegir-se al de Catalunya, i escoltar, poc temps després, la defensa que va fer Gabriel Alomar a les Corts espanyoles el 25 de setembre del 1931 a favor de possibilitar federacions entre distintes regions [...], la revista va refermar un discurs que, sense perdre la personalitat pròpia de Mallorca i de cada una de les altres illes, reconeixia la pertinença a un àmbit nacional superior i, gradualment i progressivament, propugnà una major interacció amb Catalunya."

La revista publicà el darrer exemplar el maig –que es distribuï el juny– del 1936. No n'hi hagué cap més. L'aixecament militar triomfà a Mallorca i callà la veu de la revista que havia estat un alè d'esperança en un futur diferent. Ara, després de més de set dècades, retorna del passat *La Nostra Terra*.

Miquel Payeras